

PROJEKCIJA

NOVOSTI - elektroničko mjesečno glasilo Društva prijatelja glagoljice iz Zagreba
godišće VIII | broj 82 | prosinac 2022. / siječanj 2023. | ISSN 2718-4307

Poštovani i dragi članovi, suradnici i prijatelji Društva prijatelja glagoljice!

Još jedna godina je na izmaku. U mjesecu u kojemu se svode računi, nadamo se da ćete svi moći pobrojati mnoge dragocjene trenutke i sačuvati lijepo događaje u sjećanju. Nadamo se da su naše tribine, glagoljaške mise, predavanja, učeničke radionice, novi broj časopisa *Baščina* i sva druga zbivanja, pa tako i ove *Novosti*, dio pozitivne bilance koju ćemo nastaviti uvećati i u godini koja nam je pred vratima.

Zanimljivosti iz rada Društva i svijeta glagoljice

U redovnom terminu prve nedjelje u mjesecu, dana 4. prosinca, naš zbor *Baščina* je u crkvi sv. Franje Ksaverskog sudjelovao na misi na hrvatskom staroslavenskom jeziku.

Iza nas su dvije sjajne tribine održane u Nadbiskupijskom pastoralnom institutu

- u srijedu, 9. studenoga dočekali smo g. Josipa Pina Ružića, profesionalnog snimatelja iz Kaštelira kod Buja u Istri s projekcijom dokumentarnog filma naslovljenog *Glagoljica na Bujštini*. Film je nastao 1995. godine kao rezultat želje za bilježenjem vidljivih povijesnih tragova glagoljanja na području Bujštine. Na poziv tadašnjeg bujskog župnika Mladena Juvenala Milohanića, započeto je snimanje po crkvicama i župnim arhivima. Navedeni film koristi se kao didaktičko sredstvo u svrhu osnovnoškolskog obrazovanja. Prvu projekciju filma organizirala je Matica Hrvatska u Bujama. Na temelju ovog filma 2018. godine nastala je knjiga *Glagoljski natpisi i zapisi na Bujštini*.
- u četvrtak, 15. prosinca imali smo dvostruki užitek: pozivu da održe predavanje odazvali su se akademik Mateo Žagar, profesor na zagrebačkom Filozofskom fakultetu i dr. sc. Marinka Šimić, znanstvena savjetnica sa Staroslavenskog instituta. Prof. Žagar nam je predstavio preklani objavljeni pretisak Novakovog misala, a gđa. Šimić hrvatskoglagoljske kodekse koji su se upotrebljavali u Bermu u Istri (mjestu nedaleko Pazina), a danas se nalaze u sklopu fundusa Nacionalne in univerzitetne knjižnice (NUK) u Ljubljani

Na poziv Odjela za hrvatsko glagoljaštvo Matice hrvatske u utorak 15. studenoga prof. Darko Žubrinčić i Mirna Lipovac održali su za ciklus *Večeri obljetnica* još jedno predavanje o Dragutinu Antunu Parčiću. Predavanje je lijepim člankom objavljenim u *Vijencu* od 15. prosinca popratila naša članica, gđa. Slavica Dodig na čemu joj ovim putem zahvaljujemo. Ovo predavanje bilo je prenošeno i preko Zooma, a nas je zbog dobrog odjeka odvelo u Križevce.

Naime, nekoliko dana kasnije javila nam se naša članica, gđa. Martina Valec Rebić koja predaje hrvatski jezik u OŠ Ljudevita Modeca i s puno entuzijazma već godinama vodi grupu *Križevački glagoljaši*. Zajedno s gospođom Renatom Husinec, dugogodišnjom predsjednicom Ogranka MH u Križevcima, uputila nam je poziv za gostovanje s istom temom za učenike i javnost. Brzo smo se sve dogovorili i već 9. prosinca bili u Križevcima. U prostoru Križevačke eparhije postavili smo izložbu panoa i pretiske Parčićevih misala i održali dogovoreno predavanje. Prije predavanja imali smo čast i priliku razgledati velebnu Knjižnicu Grkokatoličke eparhije i uz stručno vodstvo gđe. Husinec doznati više o povijesti Knjižnice.

U ponedjeljak 12. prosinca u Knjižnici Kajfešov brijeg Mirna Lipovac je održala predavanje o svestranom Parčiću. Na sam Božić navršilo se 190. godina od njegove smrti pa smo ovim predavanjem željeli zaokružiti Parčićevu dvostruku obljetničku godinu. Ovime priča o Parčiću nije završena jer se naredne godine navršava 130. obljetnica od izdavanja posljednjeg hrvatskoglagoljskog misala, poznatog i kao *Parčićev misal*. Možda u javnosti nije dovoljno poznato koliko godina rada, truda, neizvjesnosti i nepravdi je nepokolebljivi Parčić istrio na svom putu do objavljivanja misala, pa ćemo se potruditi i s time upoznati zainteresiranu publiku.

Još od početka listopada, zatim tijekom Mjeseca hrvatske knjige pa sve do ovih dana u zagrebačkoj OŠ Kajzerica bila je postavljena izložba 40-ak panoa našega Društva koju su u tom razdoblju razgledali učenici i brojni roditelji. U petak 9. prosinca učenici OŠ Dragutina Domjanica, OŠ Trnsko i škola-domaćin, OŠ Kajzerica, zajednički su održali humanitarnu radionicu izrade božićnih ukrasa, a prihod od prodaje bio je namijenjen potrebitoj obitelji Krmpotić iz okolice Senja. Naše Društvo potpomoglo je ovu akciju donacijom materijala za izradu prigodnih glagoljskih ukrasa.

Dobar glas se daleko čuje (i vraća ishodištu) tako da smo od g. Milana Pauna iz Vukovara, bivšeg tajnika DPG-a, doznali da je u OŠ Kajzerica bilo još zbivanja povezanih s glagoljicom. U navedenoj školi godinama obilježavaju Dan sjećanja na žrtvu Vukovara, a ove godine postavili su Vukovarski stup ponosa. Svaki od 32. razredna odjela iz škole odabrao je jednu riječ simbolično povezanu s Vukovarom koju je predstavnik razreda ispisao na školskom stupu. Neke od tih riječi su srce, mir, hrabrost, odlučnost, roditelji, djetinjstvo, nebo, Dunav... Glagoljaška skupina izrezbarila je ime grada glagoljicom pa je i taj natpis postavljen u predvorju škole.

S obzirom da se zbog količine posla i događanja malo poremetila uobičajena dinamika izlaženja Novosti od jednom mjesečno, nastojim to nadoknaditi ovim dvobrojem pa ću navesti različita događanja koja su, prvenstveno tijekom Mjeseca hrvatske knjige, održana u nizu škola diljem Hrvatske. Upravo mi činjenica da je sve više učenika uključeno u glagoljašku grupu ili neki vid upoznavanja glagoljice pričinjava veliko zadovoljstvo te sam pomoću društvenih mreža pokušala prikupiti što više informacija.

Dana 11. i 12. studenoga naveliko se glagoljalo u Obrovcu, prvi put otkako u *Novostima* pratimo glagoljaška događanja. Obilježena je 620. obljetnica nastanka glagoljskog misala kojeg danas po nazivu, nažalost, teško možemo povezati s Obrovcem i glagoljicom.

Berlinski misal nazvan je po mjestu pohrane (Staatsbibliothek u Berlinu) i ide u red naših najbolje ušćuvanih glagoljskih kodeksa. Uz Ročki misal i Ljubljanski misal, Berlinski misal iz 1402. godine jedan je od triju kodeksa koji se pripisuju iluminatoru i kaligrafu Bartolu Krbavcu. Kodeks ima 218 pergamentskih listova, na svakom je listu 31 redak pisan u dva stupca. Svaki novi tekst misala počinje inicijalom u jednoj od tri veličine: veliki, srednji i mali. Kodeks je pisao Bartol Krbavac za popa Vuka (Vlka), sinovca Vitka, opata benediktinskog samostana Sv. Jurja na rijeci Koprivi (Zrmanja), gdje se danas u Obrovcu nalazi gradsko groblje. Misal je 1627. prenesen u Rim i poznato je da se tamo nalazio za vremena Karamana, Assemanija i Savića (17./18. st.). Od tada se više nije znalo za nj sve dok 1956., zaslugom Josipa Hamma i Staroslavenskog instituta, nije utvrđeno da se kodeks nalazi u Berlinu.

S glagoljicom su se kroz kreativne radionice upoznala obrovačka djeca vrtićkog i osnovnoškolskog uzrasta, a mjesno Pučko otvoreno učilište za okruglim stolom je ugostilo neka od najvećih imena zadarske znanstvene glagoljaške zajednice.

4. *Milenijsko natjecanje iz kreativne industrije* nacionalno je i međunarodno natjecanje organizirano za osnovnoškolce, srednjoškolce i studente iz Republike Hrvatske i inozemstva. Natjecanje je održano je od 30. 11. do 2. 12. 2022. na Ekonomskom fakultetu u Osijeku, a jedna od natjecateljskih tema bila je i glagoljica. Jako nas je razveselila fotografija ovih djevojaka koje čitaju naš časopis *Baščina*.

Između ostalih među lauretima naša se grupa *101 lice glagoljice* iz OŠ Kajzerica iz Zagreba koju vodi naša članica Stanka Svetličić.

U kategoriji *Kreativni planet* jednim od prvih mjesta diči se tim *Glagoljaška kolonija* s Edward Bernays University College iz Zagreba pod mentorstvom prof. Romane Lekić koju smo proljetos upoznali i kao gošću naše redovne mjesečne tribine.

Mjesec hrvatske knjige obilježili su učenici šestih razreda OŠ Viktora Cara Emina iz Lovrana. Glagoljicom su ispisivali citate hrvatskih književnika o knjigama i čitanju i pritom se dobro zabavljali.

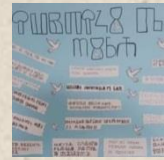
U Dječjem odjelu Gradske knjižnice Velika Gorica povodom Mjeseca hrvatske knjige održana je izložba radova učenika 3.c razreda OŠ Nikole Hribara.

Dan kravate koji pada 18. listopada također su na glagoljaški način obilježili učenici OŠ Antuna Mihanovića iz Klanjca – hrvatski izum su oslikavali hrvatskim pismom.

Međunarodni dan mira obilježava se 21. rujna, a Međunarodni dan učitelja 5. listopada. Učenici OŠ Ivana Lovrića iz Sinja su se za obje prigode kreativno izražavali koristeći glagoljicu za ispisivanje poruka mira i izradu straničnika s imenima svojih prijatelja i učitelja.

**Moje otačastvie
moje otačastvie
imat silu žita zlata
imat oči jako more
moja zemla**

Pod dojmom izvanrednog rezultata hrvatske nogometne reprezentacije u Katru te uz jaki nacionalni naboj koji ga je pratio, često smo mogli čuti pjesmu *Moja domovina*. Staroslavenski institut je otišao korak dalje i preveo nam stihove da zvuče onako kako bi ih vjerojatno pjevali stari glagoljaši. Hvala na *friškoj patini* koja je dodatno uljepšala tekst ove pjesme.

Kad već spominjemo Katar, evo još jednog zanimljivog detalja: naši reprezentativci su imali dresove s brojevima koji su *koketirali* s glagoljicom. Svjesni smo da je nogometaš Mateo Kovačić imao na dresu brojku 8, a ne glagoljsko slovo I (koje liči na osmicu, odnosno pješčani sat), ali nam je lijepo zamišljati da je dizajner dresova barem u primislima imao i našu glagoljicu.

U dane oko Božića profesor Vladimir Čepulić, prvi predsjednik DPG-a, u svojem je stanu primio sadašnjeg predsjednika DPG-a, Darka Žubrinića. Prof. Čepulić svim članovima DPG-a upućuje srdačne pozdrave i najbolje želje. Uzvraćamo mu na isti način!

Na drugoj fotografiji vidimo našeg prof. Žubrinića u društvu dr. sc. Gorana Slipca, predsjednika udruge HRO CIGRE - hrvatskog ogranka Međunarodnog vijeća za velike elektroenergetske sustave. G. Slipac je sa zadovoljstvom primio novi broj našeg časopisa, a prof. Žubrinić u rukama drži platnenu torbu na kojoj je glagoljicom otisnuto ime navedene udruge. Početkom studenoga HRO CIGRE bio je organizator međunarodnog simpozija o vođenju elektroenergetskih sustava održanog u Cavtatu, a svi sudionici su dobili ovakvu torbicu s programom skupa i prigodnim darovima.

U prostoru Muzeja Grada Đurđevca dana 17. prosinca svečano je otvorena 8. Izložba božićnih jaslca *Božiću ususret 2022*. Izloženo je tridesetak ručno rađenih jaslca iz različitih materijala pojedinačnih autora, obrazovnih ustanova i udruga iz šest županija. Izložbu je moguće razgledati do 8. siječnja 2023. Službeni plakat ovogodišnje izložbe krasi svjetlopis skulpture "Sveta Obitelj", rad naše članice gđe. Snježane Božić, koja je svoje inicijale ispisala glagoljicom.

Početkom studenoga, naša počasna članica, dr. sc. Marica Čunčić, utemeljiteljica programa i zajednice *Injigo*, umirovljena znanstvenica na području filologije koja je otkrila najstariji oblik glagoljskog pisma i ravnateljica Staroslavenskog instituta u tri mandata, bila je gošća emisije *55 minuta kod Željke Markić*. Na ovoj poveznici možete poslušati i pogledati intervju s gospođom Čunčić: <https://www.youtube.com/watch?v=ErjNrGHd-A4>

Mons. dr. Juraj Batelja je na prijedlog DPG-a od 2010. tijekom nekoliko narednih godina u Zagrebačkoj katedrali predvodio misu s nakanom za glagoljaša i duhovnog pisca Jurja Slovinca (Ge'orges d'Esclavonie, †1416.), uz sudjelovanje našeg pjevačkog zbora *Baščina*. Koncem listopada 2022. godine objavljen je opsežan zbornik *Tragovima sveca* na 828 stranica, u tvrdom uvezu, a prigodom 30. obljetnice rada mons. Batelje kao postulatora kauze bl. Alojzija Stepinca. U knjigu su uvrštena i dva članka povezana s glagoljicom: *Bratovštine Tila Gospodnjega i kršćansko usavršavanje vjernika*, autorice dr. sc. Grozdane Franović-Živković iz Zadra (ujedno i počasne članica DPG-a), te članak *Alojzije Stepinac - glagoljica*, autora prof. Darka Žubrinića.

XI. godišnja i izvanredna izborna skupština Društva Krčana i prijatelja otoka Krka održana je 10. studenoga 2022. u Maloj dvorani Matice hrvatske. G. Juraj Mužina, dugogodišnji predsjednik Društva Krčana (i naš predsjednik Suda časti) na vlastitu zamolbu razriješen je dužnosti prije isteka mandata, a na njegovo mjesto izabran je g. Tihomir Šicel, dosadašnji dopredsjednik društva. Nazdravili smo starom i novom vodstvu krčkom rakijom i krčkim ražulinom iz boca s lijepim glagoljskim etiketama. U međuvremenu su *naši Krčani* proslavili 19. rođendan udruge pa im na tome čestitamo.

DPG je dobio božićnu čestitku od zajednice Moliških Hrvata u Italiji, točnije - od zaklade *Agostina Piccoli*. Ta zaklada objavljuje svoj časopis *Naša riča* (Naša riječ), koji ima zanimljiv zaštitni znak pisan glagoljicom. Članovi zaklade nas sve skupa pohvaljuju riječima: "Drage čeljade, činite lipe fešte!", a njihova božićna čestitka glasi: "Vesele Božiče oš gošte novi!". Agostina Piccoli (1962.-1998.), moliška Hrvatica, vrlo je zaslužna za poznavanje kulture i povijesti Hrvata u Italiji, te za očuvanje njihove stoljećima stare jezične baštine.

U satima brojimo vrijeme koje nas dijeli do prelaska na novu službenu valutu - euro. Najmanji apoeni, kovanice od jednog, dva i pet centi na poledini imaju spoenicu HR ispisanu na glagoljici. Godišnju članarinu također iskazujemo u novoj valuti, a ona iznosi 10 eura za umirovljenike, nezaposlene, učenike i studente te 20 eura za zaposlene osobe. Molimo za urednost u plaćanju članarine i podmirivanje preskočenih uplata iz prethodne godine.

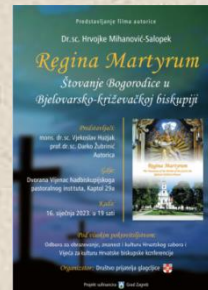
Najava sljedećih događanja

MPZ *Baščina* će sudjelovati na misi na hrvatskom staroslavenskom jeziku u nedjelju, 8. siječnja 2023. godine u 18.00 sati u crkvi sv. Franje Ksaverskog. Nakon mise izvest će kraći program božićnih napjeva.

Redovna tribina DPG-a na rasporedu je u srijedu, 11. siječnja 2023. u 19.00 sati u Nadbiskupijskom pastoralnom institutu, Kaptol 29 a u Zagrebu. Iako je planom tribina bio predviđen Božićni koncert MPZ *Baščina*, zbor ipak neće nastupiti nego ćemo ugostiti našeg člana i jednog od suosnivača Društva, g. Damira Kremenica koji će održati predavanje pod nazivom *Tajne svetoga Dunata*.

Samo nekoliko dana kasnije, u ponedjeljak 16. siječnja u istom prostoru u 19 sati bit će predstavljen novi film dr. sc. Hrvojeke Mihanović-Salopek pod nazivom *Štovanje Bogorodice u Bjelovarsko-križevačkoj biskupiji*. To je već 13. film unutar serijala *Digitalno snimanje Hrvatske mariološke baštine*. Radi se o znanstveno-obrazovnom filmu koji predstavlja kulturološki i hodočasnički putopis kroz najstarija i najljepša marijanska svetišta navedene biskupije.

Prije tribine bit će moguće nabaviti novi broj časopisa *Baščina*, temeljem najave putem maila tajnici DPG-a onih koji će stvarno doći po časopis.

Svečano euharistijsko slavlje u crkvi, samostanu i župi sv. Franje Ksaverskoga u Zagrebu na njegovu svetkovinu, 3. prosinca 2022. godine bilo je ujedno i otvorenje jubileja *100 godina franjevaca trećoredaca glagoljaša na Svetom Ksaveru u Zagrebu 1923. – 2023*. Obilježavanje ovog izuzetnog jubileja završit će svečanim euharistijskim slavljem na svetkovinu sv. Franje Ksaverskog dana 4. prosinca 2023. I naše Društvo će s veseljem sudjelovati u proslavi obljetnice na Ksaveru nastupom zbora *Baščina*, izložbom panoa, tečajem glagoljice i prigodnim predavanjima, o čemu ćemo Vas pravovremeno obavijestiti.

Glagoljica gdje je (ne) očekujemo

Plan Prestige d.o.o. zagrebačka je tvrtka koja se bavi proizvodnjom namještaja za poslovne i prodajne prostore. Primijetili smo jako lijepi logotip koji krasi i automobil tvrtke.

Tomislav Matleković, zaposlenik FER-a, izradio je izvanredno lijepi samurajski mač (trenutno izložen u Galeriji FER-a). S jedne strane oštrice stoji glagoljicom ugravirano *Ivan* (ime njegova sina), a s druge *Sin Tomislavov*. To je, vjerujemo, prvi i za sada jedini samurajski mač u povijesti s glagoljicom!

Tužne vijesti za kraj

Na samom kraju godine, u razmaku od dva dana primili smo tužne vijesti o odlasku dvoje istaknutih, dugogodišnjih članova DPG-a.

Napustio nas je g. Stjepan Bahert (90), dramski umjetnik i počasni član DPG-a. Od 2000. do 2017. godine gospodin Bahert je u Ravnateljstvu DPG-a obavljao funkciju dopredsjednika Društva. Jedan je od utemeljitelja Međunarodne smotre folklora u Zagrebu. Zajedno s legendarnim glumcima Reljom Bašićem, Fabijanom Šovagovićem i drugima 1974. godine je utemeljio znameniti "Teatar u gostima", u kojem je bio glumac i tajnik. Oko 2005. u Društvu prijatelja glagoljice pokrenuo je projekt "Glagoljica u gostima", te je zajedno sa sadašnjim predsjednikom Darko Žubrinićem ostvario oko 80 javnih nastupa širom Hrvatske i u dijelovima BiH, uglavnom u manjim mjestima, pa i u rodnim Petrijevcima u kojima je i sahranjen. Više podataka dostupno je na adresi www.croatianhistory.net/glagoljica/bahert.html. Njegovoj kćeri Ani šaljemo izraze sućuti.

U visokim godinama, a opet prerano, preminula je i naša članica, gđa. Ivana Mulc, profesorica hrvatskog jezika u miru. Gđa. Mulc je radila u Staroslavenskom institutu, a početkom 2000. godine bila je gošća jedne od redovitih tribina DPG-a i održala predavanje na temu *Rječnika crkvenoslavenskoga jezika hrvatske redakcije*. Kćeri Nini, također našoj dragoj i vrijednoj glagoljašici, izražavamo iskrenu sućut.

Neka Vas prate zdravlje, mir i dobro!

UREDNIKA

ՄԻՐԱ ԼԻՍՈՎԱՆՑ Mirna Lipovac

STRUČNI SURADNIK

ԴԱՐԿՈ ԶՅՈՒՐԻՆԻՑ Darko Žubrinić

ԽԵՐՄԱ

DRUŠTVO PRIJATELJA GLAGOLJICE

E-adresa: drustvoprijateljaglagoljice@gmail.com

ԽԵՐՄԱՍՏՈՐԱՅ ԲԱՇՇԻՆԱԿԱՆԻՐԻ ԴՐՈՒՍՏՎԱԿԱՆԻՐՈՒԹՅՈՒՆ

Web adresa: <http://www.croatianhistory.net/glagoljica/novosti/mirna.html>

Svi raniji brojevi *Novosti* nalaze se na: www.croatianhistory.net/glagoljica/novosti/mirna.html